

Sygn. akt I PSK 51/21

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa M. P.
przeciwko J. B. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą
Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe "J." z siedzibą w D.
o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 marca 2021 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 31 października 2019 r., sygn. akt VII Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 31 października 2019 r. oddalił apelację pozwanego J.B., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe „J.” z siedzibą w D., od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 28 marca 2019 r., mocą którego zasądzone od pozwanego na rzecz powódki M. P. kwotę 25.943,83 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 21 lipca 2015 r. do dnia zapłaty i oddalono powództwo w pozostałej części.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej pozwany podniósł zarzut naruszenia materialnego prawa: 1) art. 6 k.c., przez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że w niniejszej sprawie powódka udowodniła

okresy pracy w nadgodzinach, co jest sprzeczne z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, a w szczególności brakiem przedłożenia wraz z pozwem dokumentów własnych, na których powódka oparła w całości swoje wyliczenia oraz mimo wezwań Sądu tego nie uczyniła, a o co wносиła pełnomocnik pozwanego; 2) art. 94 pkt 9a k.p. w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika, które wbrew wykładni Sądu drugiej instancji nie nakładały obowiązku przechowywania list obecności, względnie innych dokumentów podpisanych przez pracownika w zakresie czasu pracy i wynagrodzenia, co prowadziło do bezpodstawnego zakwestionowania dokumentacji pracowniczej w pozostałym zakresie; a także naruszenie przepisów postępowania: 1) art. 227 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 2) art. 382 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 i w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 3) art. 385 k.p.c.; 4) art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania właściwemu Sądowi drugiej instancji wraz z orzeczeniem o kosztach procesu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał, że w sprawie ujawniły się zagadnienia prawne związane z dowolnością po stronie sądów stosowania przepisu art. 6 k.c. Według skarżącego, zagadnieniem prawnym jest to, czy w realiach niniejszej sprawy Sąd pierwszej instancji po niewykonaniu przez stronę powodową zobowiązania do złożenia prywatnych dokumentów, na które powołuje się w pozwie powódka, prawidłowo zastosował przepis art. 6 k.c., przyjmując za wiarygodne zeznanie powódki bez poparcia innymi dowodami. Kolejnym zagadnieniem prawnym ujawnionym w niniejszej sprawie jest dyskredytacja dokumentacji księgowej prowadzonej przez firmę pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede

wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12 i powołane tam orzeczenia).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony

do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935).

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 140/20, LEX nr 3057396; z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepublikowane; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, niepublikowane; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepublikowane i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepublikowane).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedstawione przez skarżącego, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, pytania nie stanowią prawidłowo sformułowanego zagadnienia prawnego. Nie nawiązują bowiem w sposób generalny i abstrakcyjny do treści powołanego przepisu, nie wyjaśniają, w czym tkwi trudność w dekodowaniu zawartej w nim normy prawnej, ani do jakich odmiennych konkluzji prowadzi próba wykładni tego przepisu i jaką jego interpretację proponuje skarżący. We wniosku

nie podjęto nawet próby sformułowania zagadnienia prawnego, które odpowiadałoby wymaganiom stawianym przez judykaturę tej przesłance przedsądu. Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, czy poszukiwanie argumentacji prawnej właściwej dla przedstawionego pytania. Jedynie na marginesie można zauważyć, że niemal wszystkie wskazane kwestie (w kształcie, w jakim sformułował je skarżący) wymagają odniesienia się do konkretnych okoliczności sprawy. Skarżący nie skonstruowała zatem ogólnych zagadnień prawnych, których rozwiązanie miałoby znaczenie dla rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, lecz pod pretekstem formułowania owych zagadnień zmierza do rozstrzygnięcia tego konkretnego sporu, w jego szczegółowo opisanych realiach faktycznych.

Ponadto, lakoniczna argumentacja przytoczona w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazuje, że skarżący nie formułuje w tym zakresie istotnych zagadnień prawnych lecz kwestionuje stosowanie prawa procesowego i materialnego w konkretnych okolicznościach sprawy. Nie bierze przy tym pod uwagę, wiążącej dla Sądu Najwyższego podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia.

Z kolei próba sformułowania przez skarżącego zagadnień prawnych odnoszących się do rozkładu ciężaru w rozumieniu art. 6 k.c. nie mogła odnieść zamierzonego skutku. Kwestia ta w kontekście braku ewidencji czasu pracy była już wielokrotnie przedmiotem rozważań Sąd Najwyższy w związku z roszczeniami pracowników o zapłatę wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że w sprawie z powództwa pracownika o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych obowiązuje ogólna reguła, zgodnie z którą powód powinien udowodnić swoje twierdzenia uzasadniające żądanie (art. 3 i art. 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c.), z tą jedynie modyfikacją, że niewywiązanie się przez pracodawcę z obowiązku prowadzenia ewidencji czasu pracy implikuje niekorzystne dla niego skutki, gdy pracownik udowodni swe twierdzenia przy pomocy innych środków dowodowych niż dokumentacja dotycząca czasu pracy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2020 r., III PK 151/19, LEX nr 3033227 oraz wyroki: z dnia 27 kwietnia 2009 r., I PK 213/08,

OSNP 2010 nr 23-24, poz. 289; z dnia 19 grudnia 2013 r., II PK 70/13, LEX nr 1424850). W świetle utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego, brak dokumentacji wynikający z zaniechania jej prowadzenia przez pracodawcę powoduje zmianę określonego w art. 6 k.c. rozkładu ciężaru dowodu (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 maja 1999 r., I PKN 62/99, OSNAPIUS 2000 nr 15, poz. 579 i z dnia 5 maja 1999 r., I PKN 665/98, OSNAPIUS 2000 nr 14, poz. 535).

Zgodnie z powyższą wykładnią, Sąd drugiej instancji przyjął, że niewłaściwe prowadzenie i braki w dokumentacji pracowniczej pozwanego pracodawcy spowodowały zmianę ciężaru dowodu, przenosząc go na stronę pozwaną, która nie wykazała skutecznie, iż okoliczności podnoszone przez powódkę (znajdujące potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym, w tym w zeznaniach świadków) nie polegały na prawdzie.

W tym stanie rzeczy wypada stwierdzić, że skarżący w istocie nie zgadza się z orzeczeniem Sądu Okręgowego i zmierza do podważenia suwerennej i niepoddającej się kontroli kasacyjnej sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II PK 248/09, LEX nr 1663571). Tymczasem dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącego w tym zakresie argumenty stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można też pod pretekstem konstruowania istotnych zagadnień prawnych zmierzać do podważenia tychże ustaleń.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.